C/2024/6869

28.11.2024

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru

Zajištění horizontálního přístupu EU k podpoře mezigenerační solidarity v Evropě

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(C/2024/6869)

Zpravodaj: **Krzysztof BALON**

Poradkyně: Agnieszka CHŁOŃ-DOMIŃCZAK (pro zpravodaje, skupina III)

Rozhodnutí plenárního shromáždění	15. 2. 2024
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	4. 9. 2024
Přijato na plenárním zasedání	18. 9. 2024
Plenární zasedání č.	590
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	158/1/7

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV ve svých předchozích stanoviscích uvítal strategii Evropské unie pro mládež ([1]) a navrhl, aby byla vypracována nová evropská strategie zaměřená na starší osoby ([2]). EHSV by chtěl v této souvislosti rovněž vyzvat Evropskou komisi, aby přijala koordinovaný průřezový přístup EU k mezigenerační solidaritě, který by měl být zaměřen na zaručení práv mladým i starším lidem a na jejich plné zapojení do společenského a hospodářského života, včetně světa práce, vzdělávání a kultury. Vzhledem k demografickým výzvám je také třeba zařadit tyto aspekty ke kritériím, která jsou brána v potaz při posuzování toho, zda právní předpisy a další nástroje EU přispívají k naplňování cílů čl. 3 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii, v němž se stanoví, že „Unie (…) podporuje (…) mezigenerační solidaritu“.

1.2 EHSV žádá Evropskou komisi, aby jako první krok k uskutečnění tohoto cíle zveřejnila zelenou knihu o mezigenerační solidaritě. Tato zelená kniha by se mohla – v souvislosti s otázkami sociálního státu – zabývat výzvami, příležitostmi a řešeními, o nichž se hovoří ve třetí části tohoto stanoviska a které se týkají světa práce, stříbrné ekonomiky, důchodových systémů, zdravotních a pečovatelských služeb, místního rozvoje, bydlení, mobility, politiky v oblasti klimatu, celoživotního učení a angažovanosti a dobrovolnické práce.

1.3 EHSV mimoto vyzývá členské státy, aby si v těchto oblastech vyměňovaly osvědčené postupy a realizovaly doporučení, jež jsou uvedena v tomto stanovisku.

([1]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zapojovat, propojovat a posilovat mladé lidi: nová strategie EU pro mládež [COM(2018) 269 final] (Úř. věst. C 62, 15.2.2019, s. 142).

([2]) Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Evropská strategie pro starší osobyÚř. věst. C 349, 29.9.2023, s. 28).

1.4 Dále pak EHSV Evropskou komisi žádá, aby přijala doporučení, v němž členské státy vyzve, aby zohledňovaly mezigenerační aspekty v souvislosti s trhem práce a aby za tímto účelem zejména stanovily odpovídající a spravedlivé normy zaměstnávání pro všechny věkové skupiny a zajistily, že budou v řadách pracovníků zastoupeny různé generace a budou mezi sebou na pracovištích spolupracovat. Stěžejními prvky těchto norem by měly být jisté pracovní smlouvy, jistý a dostatečný příjem a možnost odborně se vzdělávat v rámci pracovního procesu.

1.5 Kromě toho se EHSV domnívá, že by se otázkami mezigeneračního dialogu a mezigenerační spravedlnosti a solidarity měla zabývat Rada Evropské unie ve svých závěrech.

1.6 EHSV požaduje, aby při koncipování víceletého finančního rámce na období 2028–2034 a jeho prováděcích nařízení byla mezigenerační solidarita zahrnuta mezi cíle Evropského sociálního fondu.

1.7 Na podpoře mezigenerační solidarity se významně podílejí organizace občanské společnosti a sociální partneři. Budou hrát zásadní roli při plánování a provádění konkrétních politických opatření, o nichž se hovoří ve třetí části tohoto stanoviska. Mnohé z těchto organizací zastupují různé generace a řada z nich poskytuje sociální služby ve spolupráci s dobrovolníky ze všech věkových skupin. EHSV by s dotčenými organizacemi rád spolupracoval na realizaci doporučení formulovaných v tomto stanovisku.

1.8 EHSV oceňuje, že organizace občanské společnosti, sociální partneři a evropské a vnitrostátní orgány i nadále organizují Evropský den solidarity mezi generacemi ([3]), který připadá na 29. dubna a každoročně skýtá příležitost k dalšímu zvýšení povědomí o mezigenerační solidaritě v EU a k podpoře této solidarity.

1.9 EHSV vítá záměr jmenovat komisaře či komisařku, který či která bude mít v portfoliu mezigenerační spravedlnost ([4]). V souvislosti s tím hodlá jakožto instituce zastupující evropskou občanskou společnost prozkoumat, zda by mohl zřídit fórum pro otázky mezigenerační solidarity, které by sloužilo k výměně informací a zkušeností v tomto ohledu, hodnotilo stávající koncepce a strategie v oblasti mezigenerační solidarity a vypracovávalo nové koncepce a strategie a ve spolupráci s Evropskou komisí by sledovalo realizaci doporučení uvedených v tomto stanovisku.

2. **Souvislosti**

2.1 Věková struktura obyvatelstva EU-27 prochází změnami. V období od roku 2002 do roku 2022 vzrostl podíl osob ve věku 65 let a více, a to z 16 % na 21 % ([5]). Počet osob ve věku 65 let a více, který připadá na 100 osob ve věku 15 až 64 let, by se měl podle předpovědí zvýšit z 33,3:100 v roce 2023 na 45,5:100 v roce 2040 a na 59,7:100 v roce 2100 ([6]), což znamená, že na každých 100 osob ve věku 15 až 64 let bude připadat 59,7 starších osob. V roce 2002 žilo v EU 14 494 144 lidí starších 80 let, což v onom roce činilo 3,38 % z celkového počtu obyvatel v EU. V roce 2022 tato věková kategorie čítala 27 102 994 osob, tj. 6,07 % z tehdejšího celkového počtu obyvatel v EU. Odhaduje se, že v roce 2040 bude v EU 39 663 244 lidí starších 80 let a že budou tvořit 8,78 % celkové populace. Tento trend působí potíže i z hlediska důchodové politiky a přístupu ke službám v oblasti zdravotní a sociální péče.

2.2 S ohledem na tento demografický vývoj, k němuž je třeba připočítat celou řadu krizí v oblasti klimatu, demokracie a bezpečnosti, jež se dotýkají zejména mladých lidí a budoucích generací, je naléhavě nutné navrhnout nový politický přístup k mezigenerační solidaritě v Evropské unii.

([3]) Evropský den solidarity mezi generacemi byl zaveden v roce 2009 v souvislosti s Evropským rokem aktivního stárnutí a mezigenerační solidarity, a to z podnětu Evropského parlamentu a Evropské komise. Cílem tohoto dne je upozornit na význam mezigenerační solidarity a podpořit dialog a spolupráci mezi lidmi všech věkových skupin. Slaví se každoročně 29. dubna.

([4]) https://commission.europa.eu/document/download/e6cd4328-673c-4e7a-8683-f63ffb2cf648_cs?filename=Political%20Guidelines%202024-2029_CS.pdf, s. 21.

([5]) Demography of Europe – 2023 edition (Demografická situace v Evropě – zpráva z roku 2023), citace ze stanoviska Evropského hospodářského a sociálního výboru – Dopad demografického vývoje z hlediska sociální Evropy (Úř. věst. C, C/2023/6867, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6867/oj).

([6]) Projected old-age dependency ratio (Prognóza vývoje indexu ekonomické závislosti starších osob), citace ze stanoviska Evropského hospodářského a sociálního výboru – Dopad demografického vývoje z hlediska sociální Evropy (Úř. věst. C, C/2023/6867, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6867/oj).

2.3 V tomto stanovisku se zaměřujeme na potřeby a přínos všech generací, a především pak na specifické výzvy a příležitosti, které vyvstávají před staršími a mladými lidmi. Provádění analýz, které zohledňují perspektivu mladých lidí a budoucích generací, může a mělo by přispívat k lepším a lépe přizpůsobeným politikám, které budou rovněž schopny řešit výzvy budoucích generací. Všechny generace, včetně těch budoucích, by měly mít právo naplňovat své základní hodnoty a potřeby. Vlády by měly proaktivně podporovat mezigenerační spravedlnost a mezigenerační dialog a také solidaritu z pohledu veřejné správy a měly by zajistit, aby bylo provádění politických opatření a poskytování služeb spravedlivé vůči jednotlivým věkovým skupinám, tj. aby byly uspokojovány potřeby a očekávání všech generací a žádná generace nebyla znevýhodněna ([7]). Mezigenerační dialog může jakožto specifická forma občanského dialogu pomoci zaručit, aby byly v politikách zohledňovány různé trendy a scénáře budoucího vývoje. Mezigenerační spravedlnost, dialog a solidarita má zcela zásadní význam pro udržitelnost demokracie, sociální soudržnost i evropský způsob života.

2.4 Mezigenerační solidarita hraje nesmírně důležitou roli při uskutečňování cílů udržitelného rozvoje. Zahrnuje také sdílení znalostí, dovedností, kulturních norem a tradic a vzájemnou podporu a společné využívání zdrojů. Kromě toho by v rámci této solidarity mělo být podporováno také zajištění odpovídající životní úrovně všem věkovým skupinám. To vše přitom probíhá v kontextu demografických změn – změn týkajících se struktury rodin, plodnosti, střední délky života, životních podmínek a migrace.

2.5 Mezigenerační solidarita může rovněž významně pomoci odstranit diskriminaci starších a mladých lidí motivovanou věkem a nerovnosti mezi generacemi v kontextu aktuálního demografického vývoje. Je nezbytné navrhnout takové sociální politiky a služby, v jejichž rámci bude uplatňován přístup vycházející z životního cyklu a jež budou přístupné a dostupné všem věkovým skupinám a budou vůči nim rovněž spravedlivé. Mladší i starší osoby se mnohdy setkávají s diskriminací, která je motivována pouze a výhradně jejich věkem. Světová zdravotnická organizace zveřejnila v březnu 2021 zprávu o diskriminaci na základě věku ([8]), v níž jasně poukázala na překážky související s věkem, které přetrvávají v různých sférách života, například co se týče zaměstnanosti, účasti na politickém životě, zdraví a spravedlnosti.

2.6 Mezigenerační solidarita může také významně přispět k překonání názoru, jejž zastává část konzumní společnosti, která vyznává kult věčného mládí coby jakousi zvláštní hodnotu, s čímž se však rozhodně neztotožňuje celá mladá generace. Kromě toho se na sebe jednotlivé generace i nadále dívají stereotypně a mají vůči sobě navzájem předsudky. Podle negativních stereotypů týkajících se stáří, které jsou mj. prezentovány i ve sdělovacích prostředcích, jsou starší lidé nemocní a závislí na svém okolí a stojí společnost spoustu peněz. Terčem negativní stereotypizace jsou však i mladí lidé, kterým je zase připisována nezkušenost, lenost, nespolehlivost a sobeckost.

2.7 Mezigenerační solidarita má stěžejní význam, pokud jde o vybudování spravedlivé a udržitelné společnosti, dosažení hospodářské prosperity, provádění evropského pilíře sociálních práv a přetrvání zastupitelské a participativní demokracie v Evropské unii. Zejména pro participativní demokracii mají velký přínos mezigenerační projekty, neboť posilují pocit odpovědnosti za obecné blaho. Starší lidé jakožto pamětníci mohou navíc významně podpořit rozvoj prodemokratického smýšlení, poněvadž mohou mladým povyprávět, jak skutečně vypadal život v diktatuře. Mladí lidé zase mohou přijít s neotřelými přístupy k novým výzvám a příležitostem.

2.8 Mezigenerační solidarita by měla být rovněž intenzivně uplatňována v rámci činnosti organizací občanské společnosti, například sdružení, organizací zaměstnavatelů či odborů, ale také politických stran.

2.9 Dalším důležitým faktorem z hlediska rozvoje mezigenerační solidarity je rodinný život. Spolupráce a solidarita v rámci rodiny je cenným rysem a spousta lidí ji také takto vnímá. Ale i v širším kontextu (například v rámci místní komunity) jsme mnohem častěji svědky mezigenerační solidarity než mezigeneračních konfliktů, což se ohromujícím způsobem ukázalo během pandemie COVID-19.

2.10 EHSV se domnívá, že jedním z nejdůležitějších nástrojů k dosažení takové mezigenerační solidarity, která obstojí v krizích, je mezigenerační dialog založený na mezigenerační spravedlnosti a rovnosti.

([7]) Minimálně v devíti zemích OECD a na Maltě existují veřejné instituce, které mají za úkol sledovat, jak vlády plní své závazky vůči budoucím generacím. Je tomu tak například v Maďarsku (zástupce veřejného ochránce práv pro budoucí generace), ve Walesu (komisař pro budoucí generace) a na Maltě (ochránce budoucích generací).

([8]) https://www.who.int/publications/i/item/9789240016866.

3. **Mezigenerační solidarita – výzvy a možná řešení**

3.1 **Svět práce:** Z empirických studií ([9]) jasně vyplývá, že vícegenerační pracovní týmy jsou produktivnější než ty, v nichž je zastoupena pouze jedna generace. Ve vícegeneračních týmech jsou totiž kreativním způsobem konfrontovány znalosti, dovednosti a zkušenosti jednotlivých generací. Přítomnost různých generací na pracovišti navíc účinně pomáhá potírat věkové stereotypy i diskriminaci na základě věku. Odstranění přímé či skryté diskriminace mladých lidí (například výroky typu „ještě to nedokážou“) a starších lidí („už to nedokážou“) totiž posiluje míru zapojení na pracovišti. Je tedy třeba zajistit, aby byla otázce zastoupení různých generací v řadách pracovníků a jejich spolupráce na pracovišti věnována náležitá pozornost v rámci sociálního dialogu a výměny osvědčených postupů v organizacích zaměstnavatelů, a bylo tak možné rozvíjet lidské zdroje s důrazem na dovednosti a zkušenosti a na vícegenerační složení pracovní síly a řízení věkové struktury na pracovišti. To by pak mělo vyústit ve stanovení dobrovolných standardů na úrovni regionů a průmyslových odvětví. Vhodným základem pro vytvoření odpovídajících podmínek, které umožní docílit toho, aby byly na pracovištích zastoupeny různé generace, je například autonomní rámcová dohoda evropských sociálních partnerů o aktivním stárnutí a mezigeneračním přístupu, která byla uzavřena v březnu 2017 ([10]). V této rámcové dohodě byl zdůrazněn pozitivní vliv rozmanitějšího věkového složení pracovní síly, byly v ní navrženy nástroje a dále v ní byl stanoven mezigenerační přístup. V průběhu tří let po uzavření dohody pak vnitrostátní sociální partneři informovali o jejím provádění ([11]) a také o tom, jaké osvědčené postupy jsou v dané zemi používány na podporu vzájemného učení. Dalším účinným nástrojem k posílení mezigenerační solidarity ve světě práce mohou být sociální kampaně nabádající k zaměstnávání starších osob. Pro zajištění této solidarity je nicméně v první řadě nezbytné zamezit jakékoli diskriminaci na základě věku, která je dána uplatňováním diskriminačních politik v oblasti mezd a sociální ochrany, a zajistit mladým lidem lepší přístup na trh práce.

3.2 **Stříbrná ekonomika:** Stříbrnou ekonomikou se rozumí ta část hospodářství, která se zaměřuje na pokrytí potřeb starších lidí. Odhaduje se, že v roce 2015 zaznamenala tato ekonomika v EU roční obrat ve výši 4,2 bilionu EUR a zahrnovala více než 78 milionů pracovních míst ([12]). Rozvoj stříbrné ekonomiky skýtá rovněž příležitost k rozvoji mezigenerační solidarity, například díky zapojení vícegeneračních týmů do navrhování a testování výrobků a služeb. Výroba, distribuce a spotřeba zboží a služeb se ve stále větším rozsahu zaměřuje na využití kupního potenciálu starších osob za účelem pokrytí jejich potřeb v oblasti spotřeby, každodenního života a zdraví. Tato „druhá demografická dividenda“ může podpořit hospodářský rozvoj členských států EU. EHSV se tudíž domnívá, že by EU měla přijmout dlouhodobou strategii v oblasti rozvoje stříbrné ekonomiky.

3.3 **Důchodové systémy:**

3.3.1 Většina členských států má průběžně financovaný důchodový systém. S nárůstem střední délky života se prodloužila doba, po kterou jsou lidem vypláceny důchodové dávky. Mnohé členské státy proto zvýšily nebo plánují zvýšit věkovou hranici pro odchod do důchodu, aby své důchodové systémy stabilizovaly. V některých zemích tato hranice stoupá souběžně s tím, jak se vyvíjí střední délka života. Bohužel je však při tom mnohdy opomíjena situace osob, které vykonávají nebezpečné nebo fyzicky náročné profese, i když tyto osoby velmi dlouho odváděly příspěvky na sociální pojištění.

3.3.2 Na důchodové systémy je nutné vynakládat stále více prostředků, což by mohlo omezit poptávku po pracovní síle z důvodu rostoucích nákladů práce. Kromě toho se v některých případech stává, že jsou mladí lidé zaměstnáváni na základě takových smluv, z nichž jim plyne omezený přístup k sociální ochraně a menší výše příspěvků. To pak má za následek, že klesají příjmy z příspěvků na důchodové zabezpečení a důchodové systémy vykazují hlubší deficit.

3.3.3 Vzhledem k tomu, že se prodlužuje nejen celková střední délka života, ale také střední délka života prožitá ve zdraví, by bylo vhodné zvážit – s přihlédnutím k tomu, že jednotlivé členské státy mají odlišné podmínky a specifické systémy –, zda by tyto další roky prožité ve zdraví nemohly být vedle důchodového odpočinku využity také k delšímu setrvání v pracovním procesu, pokud si to daná osoba přeje. Toto zvýšení věku odchodu do důchodu je však třeba zavádět v dlouhodobém horizontu a postupně a zajistit, aby při tom nedošlo k oslabení důvěry v systémy sociální ochrany. Pokud by byla věková hranice pro odchod do důchodu navázána na vývoj střední délky života, mohlo by to pomoci docílit delšího a produktivnějšího zapojení do světa práce a zároveň přispět ke stabilizaci důchodových systémů, a tudíž i k mezigenerační spravedlnosti. Věk odchodu do důchodu by nicméně nebylo možné zvýšit v případě profesí, které jsou fyzicky a psychicky velmi namáhavé.

([9]) Viz například https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7732046/.
([10]) https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?mode=dsw&docId=11775&langId=en.
([11]) https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?mode=dsw&docId=12286&langId=en.
([12]) Závěrečná zpráva s názvem *The Silver Economy* (Stříbrná ekonomika).

3.3.4 Veřejné orgány i společnost mají povinnost zajistit, aby výše starobního důchodu umožňovala lidem důstojně žít. Plné provedení zásady č. 15 evropského pilíře sociálních práv ([13]) (nárok na důchodové zabezpečení vycházející z výše příspěvků a zajišťující lidem ve stáří dostatečné prostředky na to, aby mohli vést důstojný život) by mělo být jedním z důležitých témat v rámci evropského semestru.

3.4 **Zdravotní a pečovatelské služby:**

3.4.1 Stejně jako v případě důchodů je i většina zdravotních služeb financována z příspěvků ekonomicky aktivních osob. Mladí lidé tyto služby využívají v mnohem menší míře než starší generace. V některých členských státech je sice zdravotní péče zčásti financována z daní, i v takovém případě však ekonomicky aktivní obyvatelé přispívají odváděnými daněmi více. Budou nicméně také více dostávat, až dosáhnou vyššího věku.

3.4.2 Mimoto musí ekonomicky aktivní osoby ve stále větší míře neformálně pečovat o starší lidi, především o své rodinné příslušníky, což pro ně představuje zátěž a omezuje jejich možnost udržet si zaměstnání. Platí to zejména v případě žen, které na sebe tento úkol berou obecně vzato častěji než muži. V tomto ohledu je třeba vzít také v potaz, že mezi jednotlivými členskými státy existují značné rozdíly, co se týče dostupnosti profesionálních služeb dlouhodobé péče. Pro mladé rodiny je pak na druhou stranu často obtížné nalézt dostupné a cenově přijatelné služby péče o děti, což má také dopad na jejich možnost uplatnění na trhu práce a získání zaměstnání, zejména v případě žen. Byť je pravdou, že výdaje na zdravotní péči jsou jedním z hlavních faktorů nárůstu veřejných výdajů, je třeba upozornit na to, že v některých členských státech je přístupnost a cenová dostupnost zdravotních služeb pro starší lidi naprosto nevyhovující. V této souvislosti by měl být v oblasti zdraví prosazován preventivní přístup, aby lidé žili zdravěji.

3.4.3 V rámci mezigenerační solidarity je nicméně třeba zajistit, aby byly k dispozici přístupné, cenově dostupné, integrované a komunitní služby v oblasti sociální a dlouhodobé péče, které budou společně vytvářet občané a jejich organizace ([14]). Bude tak možné zmírnit zátěž spojenou s pečovatelskými povinnostmi, která spočívá na generaci v produktivním věku, a pomoci těm, kdo chtějí pečovat o své blízké.

3.4.4 Je rovněž nutné poukázat na to, že v EU klesá počet akutních onemocnění, ale zvyšuje se počet onemocnění chronických, včetně tzv. civilizačních chorob, k nimž patří například demence a duševní nemoci a které vyžadují dlouhou a někdy velmi nákladnou léčbu. Tento trend má spojitost také s nezdravými pracovními podmínkami a nezdravým způsobem stravování a života u mladších i starších lidí a s nechtěnou osamělostí. EHSV proto znovu opakuje, že podporuje doporučení Evropské komise namířená proti nechtěné osamělosti, jejichž cílem je zajistit, aby mohly všechny generace snadno využívat služby v oblasti duševního zdraví. Vyzývá k vypracování strategie EU v oblasti duševního zdraví, která bude zaměřena na duševní problémy všech generací a na stále kritičtější stav duševního zdraví u mladých lidí.

3.5 **Místní rozvoj:** Infrastruktura a služby obecného zájmu musí odpovídat potřebám všech generací. Za tímto účelem je nezbytné, aby se představitelé všech generací zapojili do politického a společenského života ve svých obcích, městech, okresech a regionech, díky čemuž budou moci demokratické instituce působící na daném území zajistit produktivní výměnu nápadů mezi jeho staršími a mladšími obyvateli. Všechny generace by se měly podílet na soudržném místním rozvoji a rozhodování, aby tak v komunitách panovaly příznivé podmínky pro lidi všech věkových skupin a všem generacím se dostávalo podpory. Zejména mladí lidé by měli být pobízeni k tomu, aby se zapojili do místních aktivit (například cestou financování a uznávání místních rad mládeže) a aby se nadále angažovali i později, až budou starší, založí rodinu a také až dosáhnou důchodového věku.

3.6 **Bydlení:** Pro mnohé mladé lidi a rodiny se stává nedosažitelným snem pořídit si vlastní bydlení. Do struktury bydlení se pak promítají také změny ve struktuře rodin, rostoucí podíl samostatně žijících osob a finanční nedostupnost. Je třeba zajistit cenovou dostupnost bydlení a prozkoumat modely, v jejichž rámci by mohly být komunity a různé generace ve vzájemném kontaktu. V mnoha členských státech EU je na vzestupu koncept vícegeneračního bydlení. Soužití několika generací jim nejenom umožňuje vzájemně si poskytovat určité služby, například co se týče hlídání dětí, péče o seniory, nákupu potravin, drobnějších oprav nebo využití internetu, ale dodává jim také větší pocit bezpečí. I v případech, kdy příslušníci jednotlivých generací žijí samostatně, by podobnou funkci mohly plnit prostory určené k setkávání různých generací, například v podobě nebytových budov nebo center pro důchodce v obytných komplexech a rezidenčních oblastech. Mimoto je třeba klást v rámci územního plánování důraz na to, aby veřejné prostory vyhovovaly potřebám všech věkových skupin.

([13]) https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1606&langId=cs.

([14]) Viz Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Společné vytváření služeb obecného zájmu jakožto příspěvek k posílení participativní demokracie v EU (Úř. věst. C 486, 21.12.2022, s. 76).

3.7 **Mobilita:** Není v dostatečné míře zohledňováno to, jaký dopad má mobilita – která by měla být uzpůsobena potřebám všech generací – z hlediska kvality života, účasti a autonomie. Systémy veřejné dopravy mají stejnou důležitost jak pro zapojení dětí a mladých lidí (mj. i do vzdělávacího procesu, především v odlehlých venkovských oblastech), tak pro zapojení a autonomii starších osob. Je třeba zajistit lidem různých věkových skupin snadný přístup k dopravním službám. Při plánování systémů dopravy a mobility se však nevěnuje dostatečná pozornost potřebám jednotlivých generací. V souvislosti s politikou v oblasti klimatu by bylo rovněž vhodné zvážit zavedení bezplatné veřejné dopravy, k čemuž se již na některých místech v EU přikročilo ([15]).

3.8 **Politika v oblasti klimatu:** Globální změna klimatu působí vážné problémy z hlediska solidarity mezi dnešními a budoucími generacemi a také mezi jednotlivými komunitami v rámci těchto budoucích generací. Z těchto zásad je třeba vycházet i při definování strategie boje proti změně klimatu, která by měla zahrnovat opatření zaměřená na zpomalení této změny, co největší omezení z ní plynoucích přímých škod a převedení zdrojů a nástrojů potřebných k tomu, aby bylo možné se jí přizpůsobit. V tomto ohledu mají všechny generace totožné zájmy. Krize v oblasti klimatu dopadá na každého z nás – dotýká se starších osob, což je dáno tím, že se změna klimatu negativně promítá do veřejného zdraví, kvality života a bezpečnosti, ale také mladých lidí a budoucích generací, které budou muset nést nejzávažnější důsledky klimatické krize a budou se s nimi potýkat déle. Mladí lidé jsou nejaktivnějšími iniciátory hnutí, jejichž cílem je prosadit přijetí opatření v oblasti klimatu, jako jsou „Pátky pro budoucnost“. V některých členských státech EU vznikají rovněž mezigenerační aliance a hnutí, v jejichž rámci na sebe starší generace bere odpovědnost za budoucnost svých dětí a vnoučat, mj. tím, že se zapojuje do různých iniciativ, například do hnutí „Pátky pro budoucnost“.

3.9 **Celoživotní učení:** Vzhledem k tomu, že se v souvislosti s globalizací a ekologickou, demografickou a digitální transformací mění potřeby týkající se dovedností, je zapotřebí mít vhodně navržené politiky v oblasti celoživotního učení. Je to důležité především v případě starších pracovníků, kterým hrozí ztráta zaměstnání v odvětvích, jichž se tyto transformace nejvíce dotýkají, ale také obecně z hlediska všech generací, aby lidé mohli vést spokojenější život a snáze využívat různých příležitostí. V rámci podpory celoživotního učení je nutné spolupracovat se sociálními partnery a s jinými organizacemi občanské společnosti. Dalším důležitým aspektem celoživotního učení je mezigenerační předávání znalostí a zkušeností. Všeobecně známým příkladem je pomoc při získávání digitálních dovedností, kterou mladí lidé poskytují seniorům. Jako další příklad lze uvést dobrovolnickou práci starších lidí, kteří spolu s učiteli vyučují ve školách (například etiku, dějepis či politiku). Interakce tohoto typu může rovněž příslušníky jednotlivých generací přimět k tomu, aby se kriticky zamysleli nad tím, jakou roli jejich generace hraje a čeho se jí podařilo dosáhnout.

3.10 **Angažovanost a dobrovolnická práce:** Mezigenerační výměně může dodat ještě silnější impuls angažovanost a výkon dobrovolnické práce, která obohacuje život lidí všech věkových skupin i komunit. V celé EU se stalo nedílnou složkou dobrovolnické práce mezigenerační dobrovolnictví, které je již podporováno v rámci různých projektů financovaných z prostředků EU i z prostředků členských států. Na místní úrovni toto mezigenerační dobrovolnictví zahrnuje také iniciativy komunitní péče, do nichž se zapojují odborní pracovníci, dobrovolníci a rodinní příslušníci. Mezigenerační solidarita pobízí k vytváření různých sítí sociálních kontaktů, k nimž mohou náležet osoby všech věkových skupin. To může pomoci zajistit, aby se jednotlivci cítili lépe zapojení a začlenění do svých komunit, a zamezit nechtěné osamělosti, ale také zlepšit duševní zdraví a docílit v rámci komunit větší inkluzivnosti a tolerance.

V Bruselu dne 18. září 2024.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE

([15]) Například v Lucembursku (kde je veřejná doprava bezplatná pro všechny), v Tallinnu (kde mohou zdarma cestovat místní obyvatelé) a v Maďarsku (kde mají na bezplatnou dopravu nárok občané EU a občané Švýcarska a Norska starší 65 let).